

La cavalleria de la mar

Guillem Fiol Pons

*They were
expendable*

Acabada la Segona Guerra Mundial, el capità de l'exèrcit nord-americà John Ford va emprendre dos projectes cinematogràfics, que estrenaria gairebé simultàniament el 1946: *Pasión de los fuertes* (*My darling Clementine*), la seva sentida i nova visió del mític Wyatt Earp i el duel a l'OK Corral, i *No eran imprescindibles* (*They were expendable*), centrat precisament en un aspecte del conflicte bèl·lic, opció que semblava inevitable tenint en compte no només la vessant militar en la carrera professional de Ford, sinó la seva directa participació en la guerra (recordem, per exemple, els documentals que va filmar a Midway o la seva presència en un dels vaixells d'observació el famós Dia D). Per a posar-lo en marxa, es va envoltar de professionals del cinema que compartien amb ell la seva carrera militar, com el director de fotografia Joseph August, l'actor Robert Montgomery (aleshores comandant de l'exèrcit) i el comodor Spig Wead com a guionista, qui acabaria rebent un apassionat homenatge de Ford a la biografia que aquest va rodar el 1957, *Escrito bajo el sol* (*The wings of eagles*). Entre tots tenien la intenció de contar al poble americà una història de ficció recolzada en la realitat recent del conflicte, però aprofitant els seus coneixements militars per a contar-la de la manera més verídica possible. Això es nota en l'eficàcia de les escenes

d'acció, poc espectaculars però creïbles, o en el disseny dels decorats i del vestuari.

El més notori del projecte de Ford sobre la Segona Guerra Mundial és la seva voluntat, conscient o inconscient, d'allunyar-se del que s'estava fent per Hollywood en aquelles dates. Eren moments encara de propaganda política i d'omplir els pulmons amb l'aire de la recent victòria per expulsar-lo amb crits de triomf i felicitacions. Però Ford va optar per contar la història d'una derrota, la que va patir el front nord-americà del Pacífic a l'etapa central de la guerra. No volgué filmar la lloança a les tropes que van combatre a les inhòspites platges normandes, ni la "reconquesta" dels territoris del continent europeu. Era ja el Ford que un parell d'anys després contaria, a través d'una espècia de pseudònims, la derrota de Custer a Little Big Horn a *Fort Apache* (1948), en la qual també pretén transmetre el coratge i la fortalesa que es pot desprendre fins i tot dels mals moments, que tot i ser fruit de derrotes, poden presagiar victòries futures. En el cas que ens ocupa, es va voler centrar en les tropes destinades a Filipines, però tampoc en aquelles que anaven a bord de grans cuirassats, d'aquells que semblen imponents fins i tot en miniatures: els protagonistes són els tripulants d'unes llanxes torpederes que no gaudeixen de la plena confiança dels

alts comandaments sobre la seva utilitat real com a màquines de combat contra l'enemic japonès. Són soldats del mateix exèrcit decimonònic que Ford retrataria en els anys següents amb tanta emoció i convicció. Igual que la cavalleria de Thursday a *Fort Apache*, o que el destacament de Brittles a *La legión invencible* (*She wore a yellow ribbon*, 1949), els soldats de l'escuadró de les llanxes estan destinats molt lluny de la metròpoli, i per molt que hagi passat una setantena d'anys des de l'expansió cap al *Far West*, en temps de guerra Filipines sembla tan lluny de San Francisco com Arizona ho estava abans de Washington. Els reforços triguen tant en arribar que és millor no esperar-los, els comandaments de la capital no tenen una idea molt clara del que està passant tants quilòmetres enfora i parlar de la seva localitat natal és per als soldats igual que parlar d'un paradís perdut, pel qual estan lluitant, però que tenen clar que difícilment tornaran a trobar, perquè la seva feina és precisament defensar els seus compatriotes, el seu país i la seva llibertat, però no pas gaudir-ne. El personatge de l'immens John Wayne té la mala sort d'haver de passar per l'hospital per culpa d'una ferida al braç, però allà li cau la benedicció de conèixer l'infermera interpretada per Donna Reed (qui, per cert, aquest mateix any trobaria el paper de la seva vida a *¡Qué bello es vivir!* [*It's a wonderful life!*, Frank Capra]); pareix que serà un d'aquests amors sorgits en intenses circumstàncies que durarà tota la vida i una mica més. Ford vesteix aquesta relació amb les seves millors gales: la porxada de la casa on celebren el ball, i on la parella apareix només com a dues ombres retallades per la llum de la lluna; el sopar amb la resta d'oficials i amb la improvisada orquestra formada per la resta de soldats (un altre punt de contacte amb la lluna de mel de *¡Qué bello es vivir!*, on Ward

Bond, membre il·lustre de la companyia de Ford, també fa de cantant per als nuvis).

Però en temps de guerra els dolços s'amarguen aviat, i això ho avança ja la maestria de Ford amb l'expressionista posada en escena de la seqüència de l'hospital que pateix els bombardejos de l'aviació nipona: les cares de metges, enfermeres i malalts estan escassament il·luminades, i reben la dèbil llum des de baix, el que els fa semblar tètrics esperits. Les professions de Wayne i Reed fan inevitable la seva separació, via telefònica i sense que se'ls doni el temps necessari per dir-se tot el que es voldrien dir. Són soldats que saben que no guanyaran ni perdran la guerra, però sí que contribuïran al fet que, passi una cosa a l'altra, depenent de com duguin a terme la seva feina, tant si són pilots, com enfermeres, cuiners o mecànics. Són individus que s'enfaden quan només reben l'encàrrec de fer de correu entre illes, com si d'una mena de Poney Express es tractés, i que quan perden una embarcació procuren rescatar-ne la bandera del seu país, símbol del perquè de la seva lluita.

Tot s'acaba amb una derrota i amb l'abandonament de les posicions a Filipines, amb uns que tornen a casa per a preparar el retorn a un punt estratègic fonamental per a mantenir a ratlla l'exèrcit japonès, amb altres que, ferits o desil·lusionats per haver de passar més temps lluny dels que tant estimen, han de quedar a intentar defensar les poques posicions que encara els queden al Pacífic, sabent que és probable que morin. El que ens conta Ford a *No eran imprescindibles* és ficció, però aquella màgica ficció del cinema a través de la qual se'ns transmeten unes idees i uns valors que no van tenir res de fictici, sinó que formaven part d'una realitat que van viure milers de persones que van lluitar, perdre i finalment guanyar per als seus, que no eren altres que nosaltres mateixos. ■

They were expendable